

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 12 september 2007

Utskriftsvänlig pdf-fil

[Läs mer om Extremsporter på idrottsforum.org](#)[Läs mer om idrott och genus på idrottsforum.org](#)

Om extremidrottarens roll i upprättelsen, och upprätthållandet, av den vite manns strukturella hegemoni i det amerikanska samhället handlar Kyle Kusz' nya bok *Revolt of the White Athlete: Race, Media and the Emergence of Extreme Athletes in America* (Peter Lang). Kusz har tänjt lite på begreppet *extreme* här, menar vår recensent Kalle Jonasson, i och med att han valt att bland skateboard-åkarna inkludera två utövare av mer traditionella idrotter, tennisspelaren Andre Agassi och mångfaldige Tour de France-vinnaren Lance Armstrong. Kyle Kusz' ärende är att i en analys av olika media visa att extremidrottare under de senaste 10–15 åren aktivt bidragit till att förbättra situationen för vita amerikanska män efter de svåra decennierna efter 60-talet, då vit manlighet hamnade i en svår identitetskris, något som också avspeglades i sporten; svarta spelare hade kommit att dominera de klassiska amerikanska lagsporterna. Istället för mytens oförvägne stigfinnare kom den vite manlige amerikanen på 90-talet att personifieras av slackern. Vår recensent imponeras av den analytiska skärpan hos Kusz och de i grunden angelägna och viktiga fynden i boken, men störs lite av upprepningar och konspiratoriska funderingar.

Ett blekansiktes bekännelser

Kalle Jonasson

Lärarytildningen, Malmö högskola

Kyle Kusz

Revolt of the White Athlete: Race, Media and the Emergence of Extreme Athletes in America

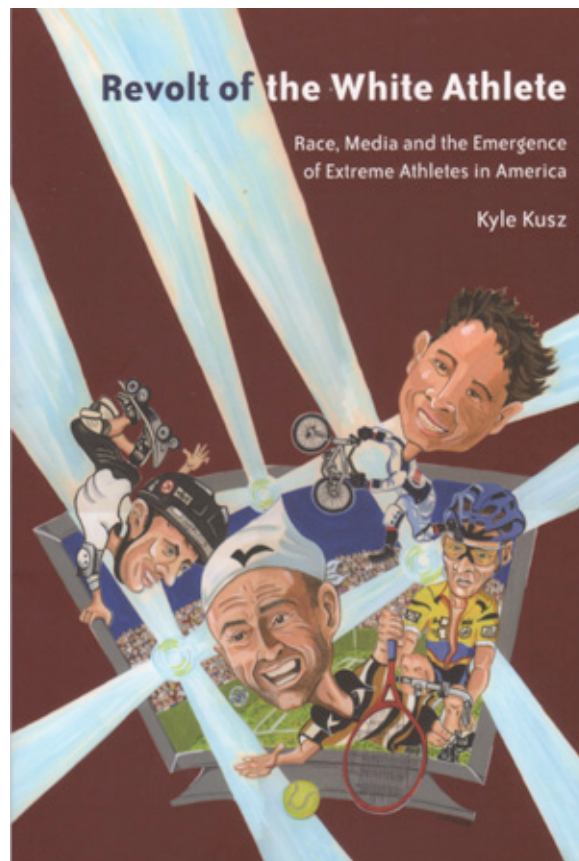
214 sidor, hft.

Bern: [Peter Lang Publishing Group](#)

2007 (Intersections in Communication and Culture, Vol. 14)

ISBN 978-0-8204-7251-5

Ett ständigt mässat mantra i den första filmatiseringen av spindelmannen lyder att *med stor styrka följer ett stort ansvar*. Här avses den mutation som Peter Parker (Tobey Maguire) utsätts för när han blir biten av en radioaktiv spindel. Hans kropp förses i efterbörden av detta med en spindels sinnen samt proportionerliga styrka. Hur ska man hantera en nyvunnen kraft av det här slaget? Man hade lätt kunnat förvärva fördelar med hjälp av den och kliva uppåt i sociala, ekonomiska och kulturella hierarkier, men vår hjälte väljer idealistens väg; livet som tönt med journalistambitioner fortsätter synkront med livet som alter egot – den fantastiske spindelmannen, som viger sin karriär åt att undsätta svaga och utsatta människor.

Författaren av *Revolt of the White Athlete*, Kyle Kusz, fastställer i bokens inledning hur privilegierade vita män, som han själv, faktiskt är. Boken handlar om hur vita "extrema" atleter gestaltades i media under 1990-talet och det som ligger till grund för att Kusz väljer att skriva om detta är hans vilja att belysa de dolda maktstrukturer som

reproducerar vita mäns strukturella företräde. "With privileges come responsibilities" är den maxim som driver Kusz vidare i studiet av de strukturella fördelar som kommer av att tillhöra det sociala stratum som kännetecknas av och/eller tillskrivs *whiteness* (vithet). Kusz ser det alltså som sitt ansvar som vit man att belysa sitt eget företräde och det jag tycker är lovärt med det är den explicit personliga klangen i formulandet av problemområdet. Fördens skull kan ras och vithet som sociala kategorier ingalunda anses vara oproblematiske analysverktyg inom samhällsvetenskaperna (framförallt inte i en europeisk kontext). Denna tråd återkommer jag till nedan.

Vitala vigilar

Kusz var en av de som bidrog till antologin *Understanding Lifestyle Sports* (Wheaton et al 2004) som jag recenserade på idrottsforum.org. Kuszs kapitel, *Extreme America*, stod ut från de andra, dels för att det var baserat på mediatexter och inte på etnografiska studier, dels för att det, trots det knappa sidantalet och sina svepande drag, lyckades med att visa på extremsportens roll i säkrandet av den vite mannens företräde i 1990-talets USA. Jag har verkligen sett fram emot boken som föreliggande recension berör, *Revolt of the White Athlete: Race, Media and the Emergence of Extreme Athletes in America*.

Boken är baserad på Kuszs doktorsavhandling och bland andra finns kapitlet som nämns ovan med. Objektet för studien är mediala yttringar av "vita" extrema atleter under 1990-talet. Även om intresse finns för så kallat extremsport (som åtminstone jag oftast sammankopplar med olika brädspor, exempelvis skateboard, snowboard och surfing) så ligger fokus huvudsakligen på den enskilde, extreme, atleten. Extrematlet i det här sammanhanget, kan sammanfattas, om än grovt, på följande sätt: Vit, amerikansk elitidrottsman som, efter att ha levt i antingen fysiskt, psykiskt eller socialt armod, genom sin målinriktade vilja av järn lyckas bli den bäste inom sin sport. De personer som lyfts i analysen är Andre Agassi och Lance Armstrong (själv skulle jag aldrig kalla dem extrematleter). Utöver dessa, för läsaren antagligen inte okända herrar, kan man läsa om Tony Alva, Stacy Peralta, Jay Adams och de andra gossarna som anses ha revolutionerat skateboarddisciplinen under det tidiga 70-talet. Varför de, enligt Kusz, ändå platsar i denna analys (som ju rör 90-talet främst) är för att en dokumentärfilm och en spelfilm, som bägge dramatiserar tilldragelserna kring dessa män, dök upp runt millennieskiftet och kan därmed anses vara en del i den diskurs som studien avser att belysa. Förutom filmer, används tidningar, reklam, radio och televiserade program som analysmaterial. Även den rullstolsbundne Mark Zupan – en av USAs namnkunnigaste paralympier (i grenen quad rugby) – analyseras. För att kunna förklara vad dessa pågar har gemensamt måste vi raskt bekanta oss med kunskapsobjekten i studien.

Enligt Kusz är de traditionella (vita) amerikanska idealen, "pushing boundaries, taking risks, always progressing, and being innovative" (s. 63), ytterst manifesterade i "the mythic American frontiersman" (s. 71). Den vite mannen gjorde USA till det vackra och fria land det ansågs vara fram till 1960-talet någon gång, då historieskrivningen ändrades drastiskt i samband med uppkomsten av rörelser för kvinnors och afroamerikaners ökade rättighetskrav. På utrikesfronten förstärktes detta bakslag för den amerikanska vita manliga hegemonin av den totalt misslyckade krigsinsatsen i Vietnam. Vit manlighet hamnade därefter i en identitetskris – en problematik som har beskrivits av Susan Faludi, men också i filmer som *Fight Club*. Det vita manliga bakslaget i USA kunde också märkas i sportens värld. De tre nationalsporterna baseball, amerikansk fotboll och basket hade vid tidpunkten för 1990-talet kommit att domineras av svarta spelare och denna utveckling bäddade, enligt vita konservativa manliga krafter, ytterligare för att den unga vita manliga befolkningen alierades. Nidbilden av den unge vite mannen under 1990-talet kom att bli slackern – en sinnesslös, bortskämd och liknöjd figur utan den oförtrutna framåtanda som kännetecknade vår man vid fronten.

Dessa två teoretiska typer – mannen vid fronten och slackern – använder Kusz på ett förtjänstfullt sätt. Den vite mannen har ju trots belackare alltjämt lyckats behålla sitt strukturella företräde; ändå upplever han sig som tillhörande en minoritet. Skulle han ge uttryck för sin manlighet och mannamod blir han förmodligen en slagpåse för det andra könets, den andra rasens och vänstervingens intellektuella, och utbrister kanske: *I've been taking too many lefts, I'm begging for rights* (s. 78). I en tid när vita män var tvungna att trippa på tå för att inte uppröra någon, framstod den vite extrematleten, från sin antingen socialt missgynnade, subkulturella eller fysiskt handikappade tillvaro, som en möjlig (läs: politiskt korrekt) inkarnation av den klassiske vite amerikanske mannen. Kusz' tes är att vita extrematleter lyckades väcka intresset för ovan nämnda "traditionella" (vita) amerikanska ideal hos slackerbefolkningen och bidrog på så sätt framgångsrikt till reproduktionen av den vita manliga dominansen i millennieskiftets USA.

De svepande dragen och den stilfulla analytiska skärpan är kvar från *Understanding Lifestyle Sports*, och de enda bromsklossarna i texten är de ständiga upprepningarna om den vita bakslagspolitiken som konservativa (vita,

manliga) krafter påstås ligga bakom. Det är en viktig insikt Kusz kommer till när han lyckas visa på hur reaktionärt, och dolt, yttringar av extrema atleter och sporter kan verka i konserverandet av nuvarande strukturella obalans – den som garanterar vita mäns fortsatta dominans. Om det är något man kan invända mot detta fynd är att det ibland presenteras i en konspiratorisk språkdräkt.

Manligt vite

Det finns ett klassiskt klavertramp inom genusintresserad idrottsforskning som, mer än att avslöja något om forskarens kvaliteter, får den täta manlighetsdiskurs som omgärdar idrott att ge sig tillkänna. När en sport omnämns utan prefix så handlar det nästan uteslutande om manlig praktik. Kvinnor blir kategoriskt beskrivna som de andra i sportens värld i och med det obligatoriska ”dam”-prefixet. Kusz trillar tyvärr dit en gång (men det förlåter jag honom för), när han kallar det Steffi Graf ägnade sig åt för damtennis, medan hennes make, Andre Agassi, får spela (riktig) tennis.

Och så vad det här med ras och vithet – begrepp som jag inte blir riktigt klok på hur de ska tillämpas teoretiskt. För det första tycker jag att ras i en svensk akademisk kontext ger konnotationer om det rasbiologiska läroämnet från vårt mörka förflutna. För det andra, så är det nog mer aktuellt, om någon gång, med vithet som kategori i forna kolonier som Australien, Sydafrika och USA. Var går gränsen mellan vithet och svarthet (och finns det förra)? Har det aldrig något med etnicitet att göra, utan bara med ren (skär) hudfärg att göra?

Låter man Kusz illustrera denna undflyende kategori, så kan nämnas att han tillskriver Andre Agassi (som är Iranier på fädernet) vithet och när det gäller den skejtande Tony Alva så beskrivs denne, trots sitt latinamerikanska ursprung, som attraktiv för en vit publik i dokumentären *Z-boys*, för att i hollywoodspelfilmen (om samma fenomen), *Lords of Dogtown*, enligt Kusz, glida över till en perifer tillvaro som den etniska andre. Vithet är ett svårgripbart fenomen, som jag personligen i akademiska sammanhang inte tror att jag skulle våga ta i. Med det inte sagt att jag inte uppskattar *Revolt of the White Athlete*, som jag tycker tecknar en intressant historia över den ständigt fascinerande amerikanska nationen.

© **Kalle Jonasson 2007**

Köp boken från [Adlibris.se](https://adlibris.se)

Kjøp boken fra [Adlibris.se](https://adlibris.se)

Køb bogen fra [Saxo.dk](https://saxo.dk)